

Vem vill bli jobbonär?

Ivar Wahlstein

minPension

Vem vill bli jobbonär?

År 2021 blev jobbonär ett av nyorden i språkrådets nyordlista.

En jobbonär både arbetar och är pensionär på samma gång. Det vanliga är att arbeta lite mindre och att kompensera inkomstbortfallet med att ta ut delar av sin pension.

På minPension har vi länge haft på känn att många blivande pensionärer har funderat en del på hur de ska backa ut från arbetslivet och inte bara när de ska bli pensionärer. Möjligheterna är många. Du behöver inte gå från heltid på jobbet ena dagen och sedan tack och en blomkvast dagen därpå. Det går att göra övergången mjukare.

Hur vill våra blivande pensionärer ha det? Är jobbonär ett alternativ för dem?

I den här studien har vi grävt lite djupare i hur stort intresset är och vilka bevekelsegrunder det kan finnas för att bli jobbonär.

Den här rapporten har tagits fram av Ivar Wahlstein forskningsassistent vid Jönköping International Business School, Jönköpings University, i samarbete med minPension.

Innehåll

Vem vill bli jobbonär?.....	2
1 Sammanfattning	4
2 Historik.....	5
2.1 Delpension för statligt anställda	5
2.2 Kommuner och regioner	6
2.3 Delpension hos industrifacken	6
2.4 Flexpension	6
2.5 Den allmänna pensionen	7
2.6 För- och nackdelar.....	7
3 Studien.....	8
3.1 Enkätens genomförande.....	8
3.2 Enkätsvaren	8
3.3 Skillnader mellan befolkningen och enkätsvaren.....	10
4 Analys	13
4.1 Inkomst	13
4.2 Civilstånd	14
4.3 Kommungrupp	15
4.4 Utbildning.....	16
4.5 Hälsa	16
4.6 Anställning	17
4.7 Tjänstepensionsavtal	18
4.8 Planerad ålder för att sluta arbeta	19
4.9 Planerad ålder för att påbörja pensionsuttag.....	19
4.10 Förväntningar	21
4.11 Oro för storleken på pensionen	23
4.12 Skäl till att inte arbeta längre.....	23
5 Slutsatser	27

1 Sammanfattning

Planerar du att ta ut hela eller delar av din pension samtidigt som du arbetar? Det var en av frågorna i en enkätundersökning som till minPensions användare i åldern 61–65 år som gjordes under våren 2022. Av de som besvarade frågan visar det sig att en stor del redan kombinerar jobb och pension eller planerar att göra det. Att blanda arbetsinkomster och pension kan kallas att vara jobbonär.

Jämfört med motsvarande grupper i Sveriges befolkning har de som besvarat enkäten högre utbildning och högre inkomst.

Av dem som besvarade enkäten svarade 20 procent att de planerade att bli jobbonärer, 11 procent var det redan och ytterligare 21 procent var osäkra. Mindre än hälften av de tillfrågade svarade " Nej" på frågan.

I analysen av olika faktorer som kan vara utmärkande för viljan att bli jobbonär är det svårt att urskilja tydliga mönster. Det är ungefär en lika stor andel som är eller planerar att bli jobbonärer om svaren delas upp på kön, inkomst, avtalsområde eller var i landet man bor.

I de öppna svaren om varför jobbonärslivet lockar framgår att skälen varierar. Här finns de som har svårt att släppa jobbet – som vill känna sig behöva.

"Är det kul att vara pensionär? Förväntan är att det ska vara så himla kul. Jag tror det är roligare att bidra till samhället."

Ungefär en femtedel tror inte att deras arbetsplats skulle uppmuntra att man arbetade längre.

Många känner också oro för att pensionen inte ska räcka till. Andra känner att de inte orkar jobba fullt ut de sista åren på jobbet.

Jobbonärerna kan tänka sig att jobba längre än de som inte planerar att blanda jobb och pension och där med succesivt flexa ut sig från arbetslivet. Men samtidigt planerar de att ta ut pension tidigare än gruppen som inte vill bli jobbonärer.

De som planerar att bli jobbonärer vill i genomsnitt börja ta ut pension från 64,1 års ålder. De planerar att sluta arbeta vid i genomsnitt 65,6 års ålder.

För dem som inte planerar att arbeta och ta ut pension samtidigt är den genomsnittliga uttagsåldern och åldern när de vill sluta arbeta 64,7 respektive 64,6 år.

2 Historik

Det har funnits, och finns, olika sätt att bli kombinera arbete och pension.

År 1976 sänktes pensionsåldern i den allmänna pensionen från 67 till 65 år. I samband med den ändringen blev åldersgränserna för pensionering mer rörliga. Syftet med den ökade rörligheten var att göra det möjligt för den enskilde att anpassa tidpunkten för pensionering efter individuella behov och önskemål. Det gick att gå i pension från 60 till 70 års ålder. Det infördes också möjlighet till delpension i kombination med deltidsarbete.

Delpension enligt lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring betalades ut till förvärvsarbetande i åldern 60–64 år som minskar sin arbetstid. Den uteblivna arbetsinkomsten ersattes till viss del av pengar från Försäkringskassan. Någon lagstadgad rätt till deltidsarbete fanns däremot inte för den som söker delpension. Den försäkrade måste vara överens med arbetsgivaren om minskad arbetstid.

För att man skall vara försäkrad för delpension krävs att tre förutsättningar är uppfyllda. Man skall vara bosatt i Sverige, ha en aktuell anknytning till arbetsmarknaden samt ha en längre tid i arbetslivet bakom sig.

Möjligheten till delpension försvann i samband med den ekonomiska krisen i början på 90-talet. Ett av skälen till avskaffandet var att det i första hand varit tjänstemän i offentlig sektor som utnyttjat möjligheten till delpensionering. Det ansågs inte ha varit en reform som utnyttjats på likartat sätt av olika grupper i samhället.

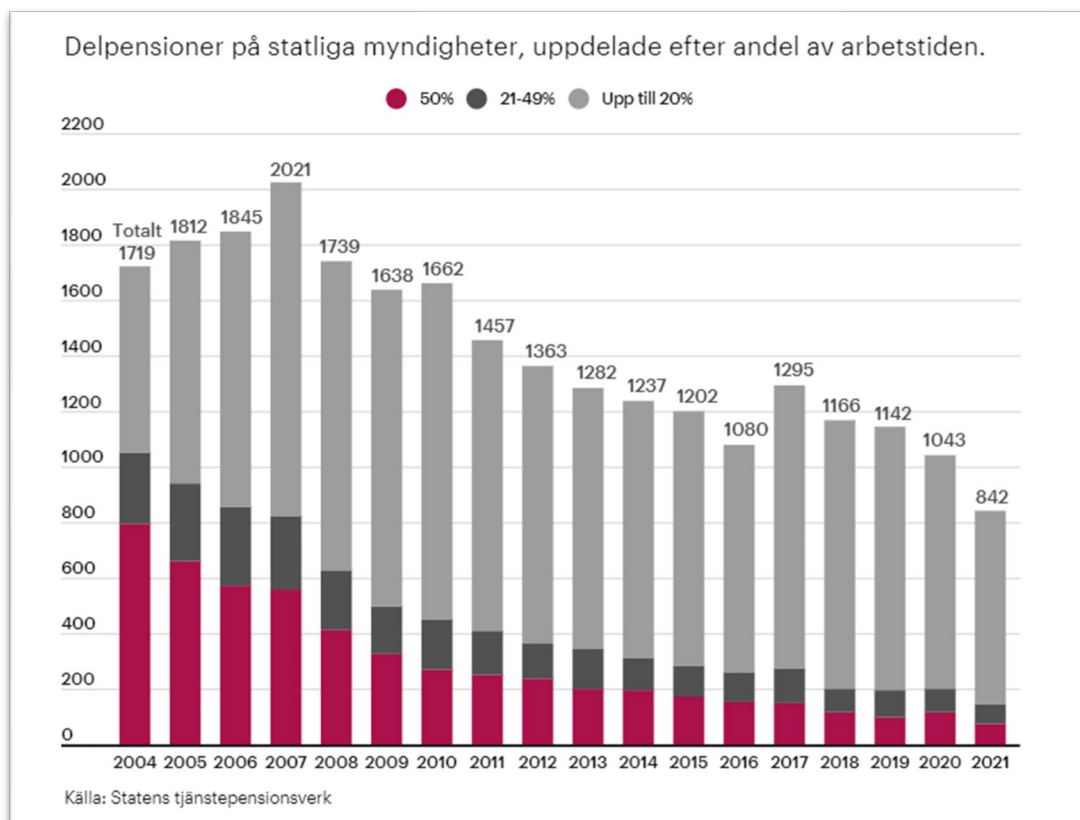
2.1 Delpension för statligt anställda

Delpensionen levde dock kvar i det statliga tjänstepensionsavtalet PA16. Förmånen gäller fortfarande för födda 1987 och tidigare som arbetat minst tio år inom avtalet. Deltidspensionen ger rätt att gå ner i deltid och få en löneutfyllnad från 61 till 65 års ålder. Arbetsgivaren kompenserar 60 procent av den anställdes löneminskning, alltså skillnaden mellan den tidigare heltidslönen och den nya lönen.

Många som ansökt om delpension har varit sjukskrivna på hel- eller deltid och har sett delpensionen som en möjlighet att orka jobba vidare.

Det är dock arbetsgivaren som avgör vem som kan omfattas och i praktiken inte så många som får den här typen av delpension. År 2021 beviljades 842 delpensionsansökningar enligt Statens tjänstepensionsverk, SPV

För statligt anställda födda från 1988 och senare är delpensionen ersatt med flexpension.

Andelen beviljade delpensioner för statligt anställda minskar

2.2 Kommuner och regioner

I kommuner och regioner förekommer lokalt avtal som ger äldre medarbetare möjlighet att gå ner i arbetstid. Det kallas 80-90-100-modellen. Gäller vanligtvis från 63 års ålder. Den anställde kan då jobba 80 procent, få 90 procent av lönen och full avsättning till tjänstepension.

2.3 Delpension hos industrifacken

Inom industrin har sedan några år tillbaka funnits möjlighet till delpension. Här är det extra avsättningar till tjänstepensionen i löneförhandlingarna i kombination mer utökad rätt för den anställde att gå ner i arbetstid som gäller. Delpensionen kan vanligtvis tas ut från 60 års ålder. Den behöver inte kombineras med uttag av pengarna. Det går också att vänta med att fortsätta att arbeta heltid och den vägen i stället höja sin slutliga pension.

2.4 Flexpension

Flexpensionen liknar stora delar industrins delpension men här omfattas även tjänstemän. Den lägsta åldern för att få flexpension är 60 eller 62, beroende på

vilket avtal som gäller Avsättningar till flexpension finns även i det statliga avtalet PA16, avdelning 1, som främst gäller för anställda som är födda 1988 och senare.

2.5 Den allmänna pensionen

I den allmänna pensionen går det att påbörja uttag av inkomst- och premiepension från 63 års ålder. För garantipension och andra stöd gäller dock 66 år för tidigast uttag. Inkomst- och premiepensionen behöver inte tas ut samtidigt och det går att ta ut delar av pensionen, 25, 50 eller 75 procent. Det är också möjligt att begära att utbetalningen upphör temporärt.

Det går att ta ut hela sin allmänna pension, oavsett hur mycket du arbetar. För årskullen född 1938 gick 77 procent i pension vid 65 års ålder. För årskullen född 1956 är det 37 procent som går i pension vid 65 års ålder. Ett skäl till att 65 fortfarande är den vanligaste pensionsåldern kan ha att göra med att den åldern även, fram till 2023, varit åldersgränsen för när sjukersättning och a-kassa upphört och den åldern då det tidigast går att få garantipension och att ansöka om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

2.6 För- och nackdelar

Fördelar som lyfts fram i samband med olika typer av delpension är ökad möjlighet till fritid med delvis bibehållen lön och marginell påverkan på den slutliga pensionen. Den som arbetar deltid kan också förväntas orka – och vilja – arbeta något eller några år längre än om valet bara varit att arbeta heltid eller inte alls.

Det finns också skattemässiga fördelar att blanda jobb och pension. Den som börjar ta ut sin pension före 67 års ålder beskattas hårdare än både äldre pensionärer och den som arbetar vidare. Lägst skatt betalar den som arbetar vidare efter 66 års ålder. Att blanda löneinkomster och pensionsinkomster är ett sätt att sänka den totala skatten.

Nackdelen med att bli jobbonär är att inkomsten sjunker vilket påverkar både storleken på sjukpenning och a-kassa. Möjligheten att få a-kassa upphör dock ändå när du fyller 66 år.

I regel påverkas inte tjänstepensionens storlek av delpension. Inbetalningarna till den allmänna pensionen minskar dock när lönen sjunker under 8,07 inkomstbasbelopp. (cirka 50 000 kr/mån 2023).

3 Studien

3.1 Enkätens genomförande

Under våren 2022 genomförde minPension en enkätstudie där 18 000 användare tillfrågades om att besvara ett urval av frågor. Användare valdes ut så att lika många män som kvinnor blev tillfrågade om att svara på enkäten. Urvalet begränsades till att de yngsta enkätsvararna hade fyllt eller skulle fylla 61 under 2022 och de äldsta enkätsvararna hade fyllt eller skulle fylla 65 år. En tredjedel av användarna slumpades bland minPensions mer aktiva användare och två tredjedelar slumpades bland övriga användare. Ett informationsutskick med en länk till enkäten skickades till användarnas inkorg på minPension.se. I kombination med utskicket fick även användarna ett e-post skickat till den e-postadress kopplad till kontot på minPension där det stod att användaren hade ett nytt meddelande på minPension.se. Efter en vecka skickades ett påminnelsebrev till e-postadressen hos användarna som inte hade öppnat det ursprungliga utskicket på minPension.se.

Enkätsvaren kan inte kopplas till användare på minPension för vidare studier och enkätsvaren är den enda källan till data på de som deltog. Ungefär 2 500 användare påbörjade enkäten, en del enkätsvar diskvalificerades tidigt då svararen inte var del av målgruppen, andra svarare slutförde inte enkäten och vissa svar var sådana att de inte kunde analyseras. I den slutliga analysen användes 1 658 enkätsvar.

3.2 Enkätsvaren

Deskriptiv statistik för enkätsvaren framgår i tabellen. Andelarna är avrundade och summerar inte alltid till 100 procent.

Tabell 1: Deskriptiv statistik för enkätsvaren

Ålder under 2022	Män		Kvinnor		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
61	147	17 %	137	17 %	284	17 %
62	192	23 %	186	23 %	378	23 %
63	163	19 %	181	22 %	344	21 %
64	145	17 %	154	19 %	299	18 %
65	196	23 %	157	19 %	353	21 %
	843	51 %	815	49 %	1658	

Enkäten riktade sig specifikt till gruppen av användare där de yngsta skulle bli eller var redan 61 under 2022 och de äldsta hade blivit eller skulle bli 65. Det är relativt jämn fördelning mellan både åldrar och kön.

Tabell 2: Enkätsvarens fördelning kvinnor/män, bostadsort, utbildningsnivå och inkomst

Kommungrupp ¹	Män		Kvinnor		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
A1 - Storstäder	164	19 %	140	17 %	304	18 %
A2 - Pendlingskommun nära storstad	161	19 %	143	18 %	304	18 %
B3 - Större städer	186	22 %	196	24 %	382	23 %
B4 - Pendlingskommun nära större stad	87	10 %	71	9 %	158	10 %
B5 -Lågpendlingskommun nära större stad	33	4 %	41	5 %	74	4 %
C6 - Mindre stad/tätort	99	12 %	117	14 %	216	13 %
C7 - Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	53	6 %	40	5 %	93	6 %
C8 - Landsbygdskommun	37	4 %	39	5 %	76	5 %
C9 - Landsbygdskommun med besöksnäring	23	3 %	28	3 %	51	3 %
Utbildning						
Förgymnasial utbildning	94	11 %	50	6 %	144	9 %
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	215	26 %	200	25 %	415	25 %
Gymnasial utbildning, 3 år	129	15 %	91	11 %	220	13 %
Eftergymnasial utbildning, 3 år eller kortare	179	21 %	238	29 %	417	25 %
Eftergymnasial utbildning, längre än 3 år	197	23 %	223	27 %	420	25 %
Forskarutbildning	29	3 %	13	2 %	42	3 %
Inkomst						
Upp till 15 000 kr	51	6 %	70	9 %	121	7 %
15 001 - 20 000 kr	45	5 %	54	7 %	99	6 %
20 001 - 25 000 kr	55	7 %	78	10 %	133	8 %
25 001 - 30 000 kr	94	11 %	148	18 %	242	15 %
30 001 - 35 000 kr	130	15 %	157	19 %	287	17 %
35 001 - 40 000 kr	111	13 %	105	13 %	216	13 %
40 001 - 45 000 kr	100	12 %	70	9 %	170	10 %
45 001 - 50 000 kr	51	6 %	48	6 %	99	6 %
50 001 - 55 000 kr	49	6 %	29	4 %	78	5 %
55 001 - 60 000 kr	27	3 %	14	2 %	41	2 %
60 001 - 65 000 kr	28	3 %	13	2 %	41	2 %
Mer än 65 001 kr	102	12 %	29	4 %	131	8 %
Totalt	843		815		1658	

¹ Kommungruppering enligt SKR:s kommungruppsindelning som gäller från och med 01-01-2023

3.3 Skillnader mellan befolkningen och enkätsvaren

Fördelningen över bakgrundsvariabler i enkätsvaren kan jämföras med fördelningen bland populationen. Genom att jämföra utbildningsnivån bland enkätsvaren med utbildningsnivån för gruppen kvinnor och män mellan 55–64 år 2021 kan eventuella skillnader mellan enkätsvaren och befolkningen i stort undersökas. Då enkäten mätte utbildningsnivå något annorlunda jämfört med SCB så har all eftergymnasial utbildning grupperats i en grupp i stället för två.

Diagrammet tydliggör att utbildningsnivån är högre bland enkätsvaren då ungefär hälften av enkätsvararna har studerat eftergymnasialt, jämfört med lite över en tredjedel i befolkningen. Omvänt följer att andelen med gymnasial utbildning mindre än tre år större i befolkningen jämfört med enkätsvaren.

Diagram 1: Fördelning över utbildningsnivå

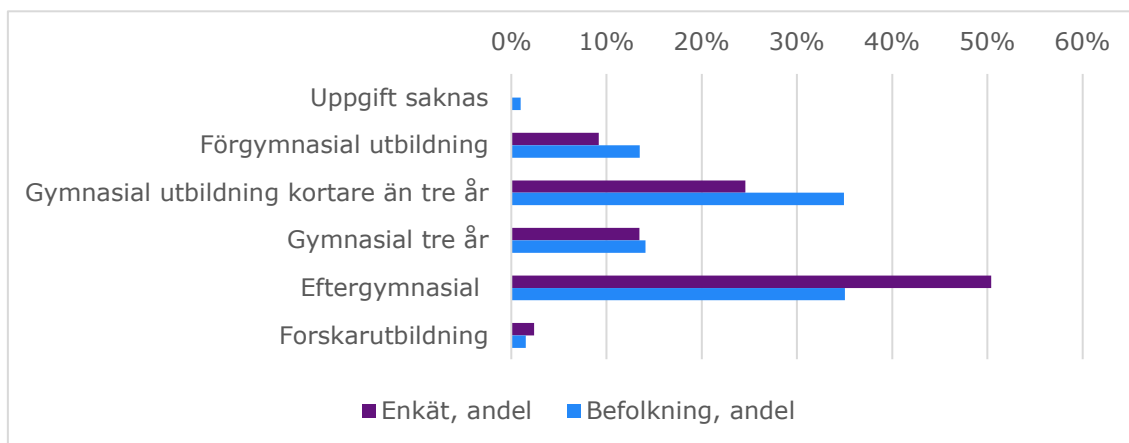

Diagram 1: Fördelning av utbildningsnivå bland enkätsvaren och gruppen kvinnor och män 55–64 år, 2021. Befolkningsstatistik hämtad från SCB.

Samma jämförelse kan genomföras när det gäller fördelningen över kommungrupper. Andelen som bor i kommungrupp B3 är högre i befolkningen och är alltså något underrepresenterad bland enkätsvaren. I enkätsvaren är det kommungrupp C6 som är överrepresenterad. Utöver dessa två kommungrupper är det inga större skillnader i fördelningen mellan befolkningen och enkätsvaren. Befolkningens fördelning gäller hela befolkningen och inte en specifik åldersgrupp.

Diagram 2: Fördelning enligt kommungruppsindelning

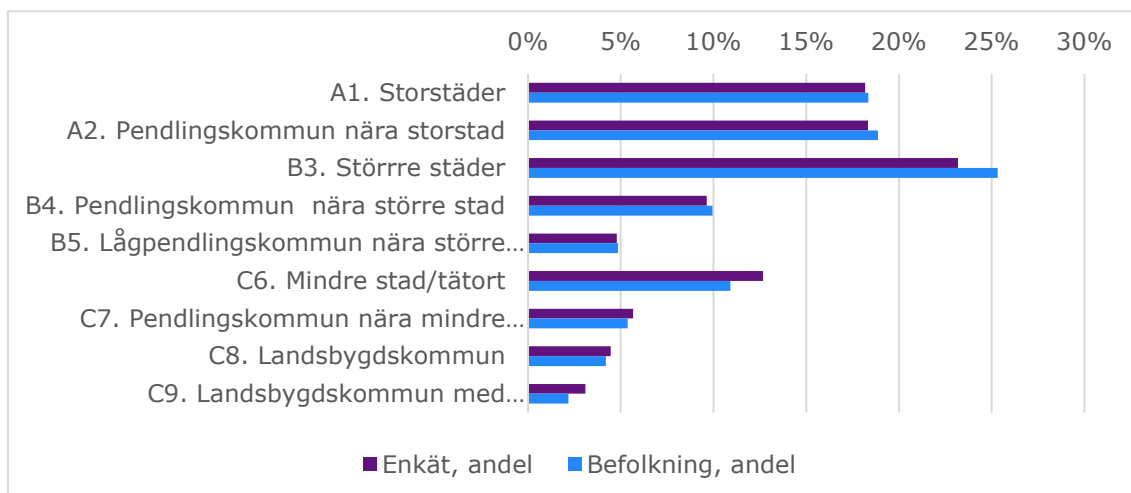

Diagram 2: Fördelning av hemkommun, grupperat enligt SKR:s kommungruppsindelning, bland enkätsvaren och hela befolkningen, 2021. Befolkningsstatistik hämtad från SCB.

Att jämföra inkomster i enkätsvaren och befolkningen är mer komplicerat då inkomststatistik redovisas mer omfattande i den offentliga statistiken jämfört med hur den samlades in i enkäten. Enkätsvaren innehöll total inkomst före skatt en vanlig månad, denna inkomst har omvandlats till en årslön för att kunna jämföras med den offentliga statistiken. Användarna som svarade på enkäten har en större andel med högre inkomster jämfört befolkningen. Detta kan vara kopplat till att enkätsvaren även hade en högre utbildningsnivå eller att individer med högre inkomster utgör en större andel bland minPensions användare än i befolkningen.

Diagram 3: Fördelning av förvärvsinkomst för gruppen 60–64 år

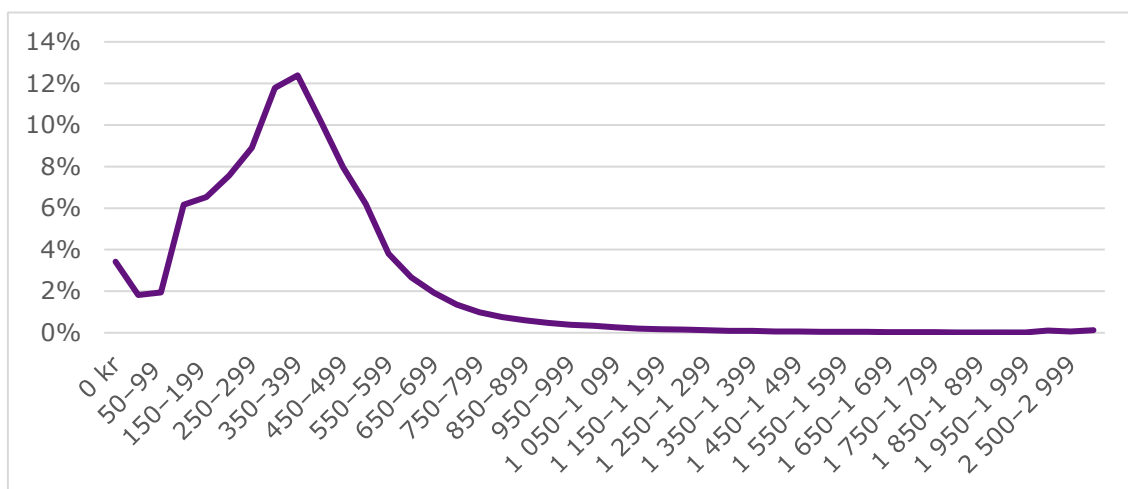

Diagram 3: Sammanräknad förvärvsinkomst för gruppen 60–64 år för året 2020, angiven i tusen kronor, hämtad från SCB.

Diagram 4: Fördelningen av årsinkomst före skatt

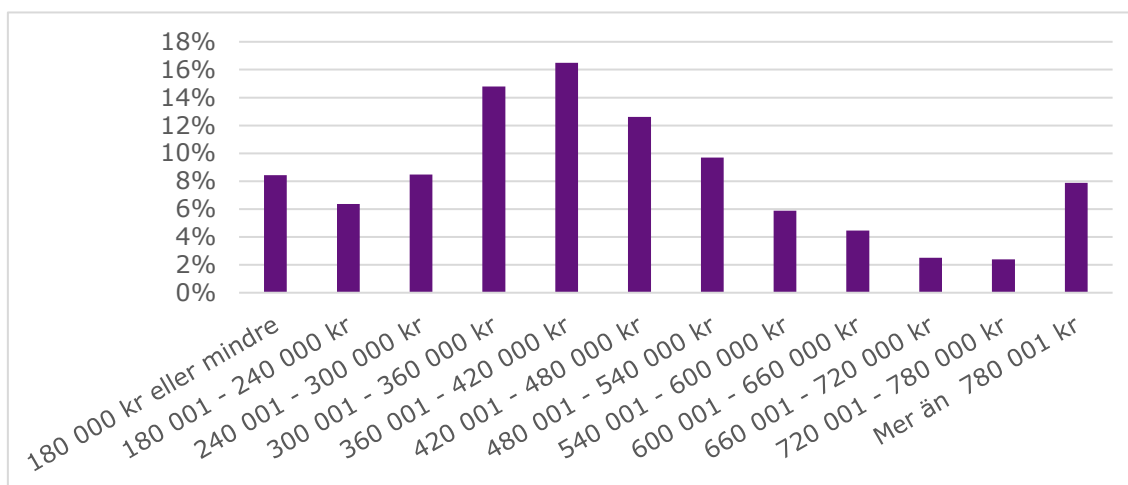

Diagram 4: Sammanräknad årsinkomst före skatt för gruppen 60–64 år för året 2020, angiven i procent, hämtad från SCB.

Sammanfattningsvis skiljer sig enkätsvaren från befolkningen i att utbildningsnivån och inkomstnivån är högre bland enkätsvaren än i befolkningen. Detta kan påverka vilka generella slutsatser som är möjliga att dra baserat på enkätsvaren.

4 Analys

Enkäten innehöll frågan "Planerar du att ta ut delar eller hela din pension samtidigt som du arbetar?". Svartalternativen var "Ja", "Jag tar redan ut delar eller hela min pension", "Nej" och "Vet ej". Se fördelningen av svaren i tabellen nedan.

Tabell 3: Fördelning av svar

	Antal	%
Planerar att bli jobbonär	337	20 %
Jobbonär idag	190	11 %
Nej	779	47 %
Vet ej	352	21 %
Totalt	1658	

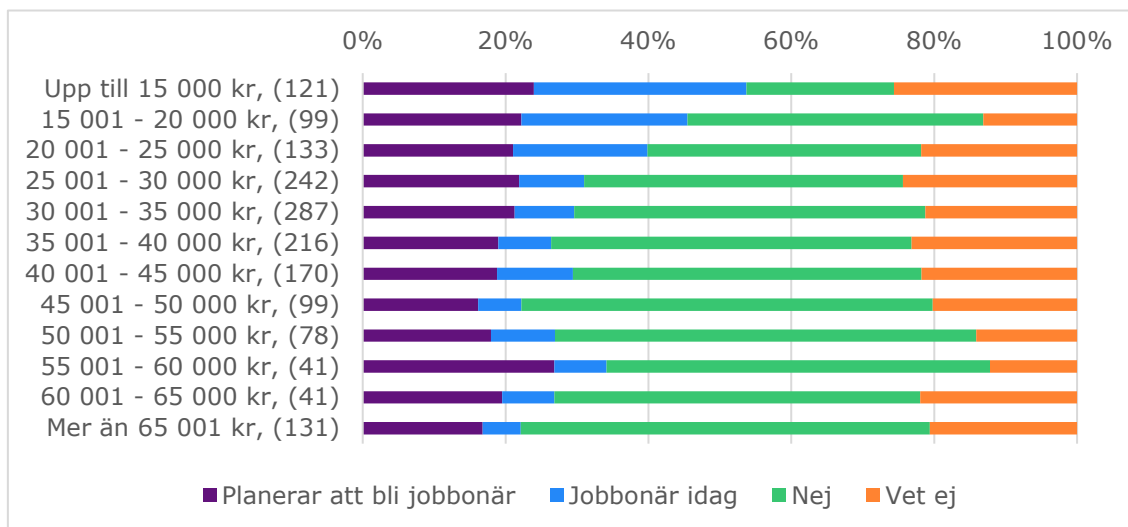
Svaret "Ja" redovisas som "Planerar att bli jobbonär" och svaret "Jag tar redan ut delar eller hela min pension" redovisas som "Jobbonär idag". Andelen som planerar att bli jobbonär är 20 procent, sammanlagt är det därmed 31 procent som antingen redan är en jobbonär eller planerar att bli en.

I analysen redovisas enkätsvaren med fraktionsstaplar, sorterade på svaren som angavs på frågan om huruvida man planerade att ta ut delar eller hela sin pension samtidigt som man arbetar. Fraktionsstapeln i sig visar inte hur många som valde ett svartalternativ utan enbart hur fördelningen är bland de som valde det specifika svartalternativet. Genom att studera andelen jobbonärer i olika grupper undersöker vi om individer som vill bli jobbonär är över- eller underrepresenterad i vissa grupper. Dessa skillnader kan säga något om vem som är en "typisk" jobbonär och vilka motiv denna kan ha. För att visa både hur fördelningen såg och hur vanligt ett svartalternativ var redovisas antalet som valde ett svartalternativ i parentes efter svartalternativet.

4.1 Inkomst

På frågan om ungefär hur stor ens inkomst är före skatt en vanlig månad, eventuella bidrag inkluderade, ser fördelningen ut enligt nedan. Andelen som planerar att bli jobbonär minskar när inkomsten går från upp till 15 000 kr till 45 001 – 50 000 kr, vid den punkten börjar andelen öka igen för att sedan minska igen. Vi ser att många fler inom de lägre månadsbeloppen redan är jobbonärer medan det är relativt få som bland de högsta inkomsterna som är jobbonärer idag. Det tycks inte finnas något tydligt samband mellan sannolikheten att planera att bli jobbonär och inkomst då andelen i princip är några procentenheter från 20 procent för alla inkomstgrupper.

Diagram 5: Månadsinkomst före skatt, inklusive bidrag

4.2 Civilstånd

När det gäller civilstånd är det små skillnader bland män och kvinnor och svaret på huruvida man planerar att ta ut delar av eller hela sin pension medan man arbetar. Giftna utgör en majoritet bland svaren i båda könen men andelen som planerar att bli jobbonär eller redan är jobbonär skiljer sig inte tydligt mellan de olika civilstånden.

Diagram 6: Civilstånd män

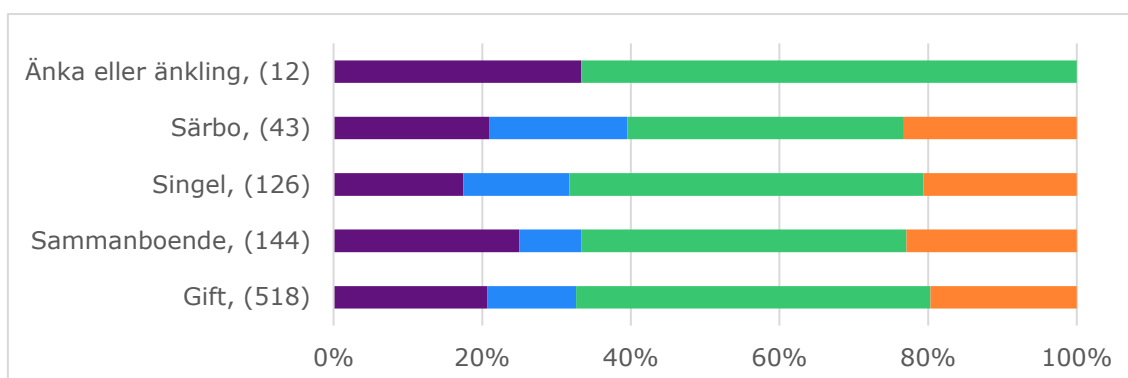
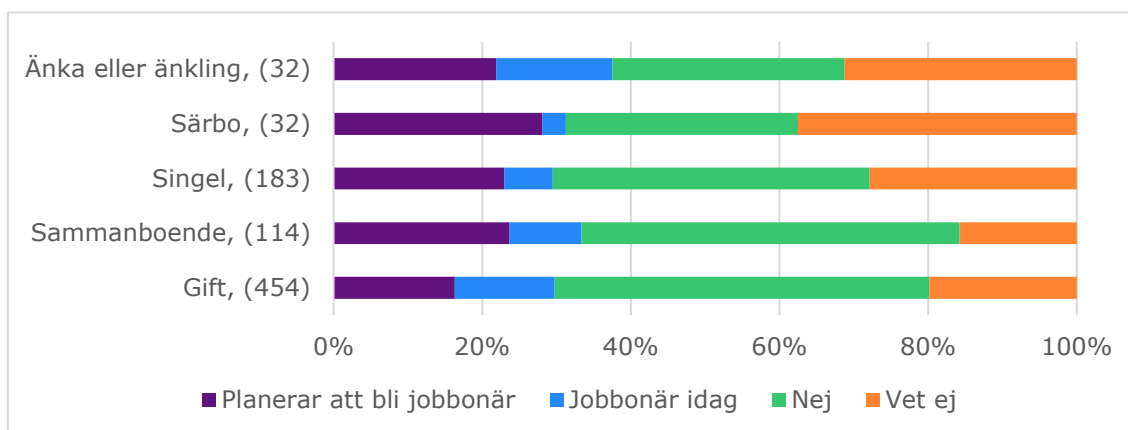

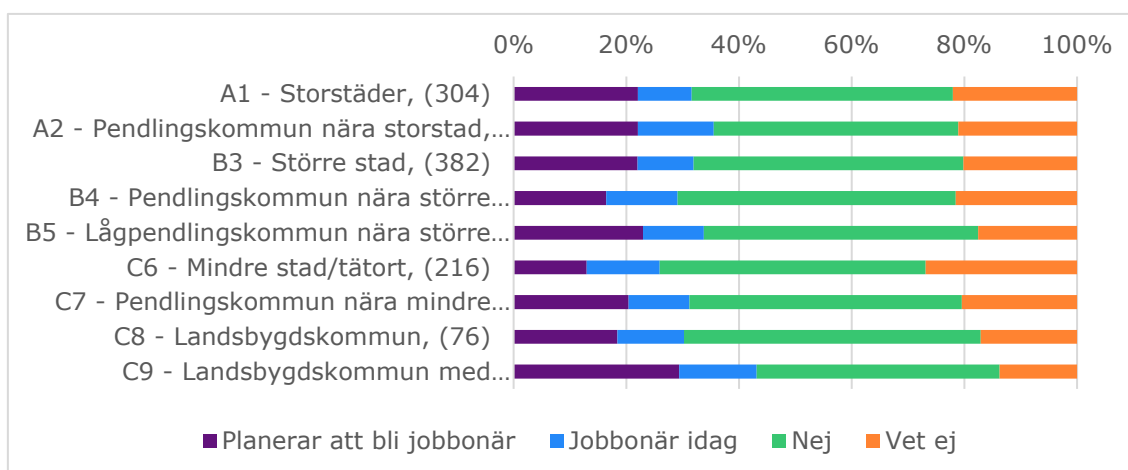
Diagram 7: Civilstånd kvinnor

4.3 Kommungrupp

För att undersöka skillnader kopplade till den typ av kommun man bor i sorterar vi svaren baserat på kommungrupp. För de tre första grupperna med flest antal svar är andelen som planerar att bli jobbonär densamma på 20 procent. Därefter börjar andelen variera mer, det finns dock inget tydligt samband mellan mindre städer och landsbygdskommuner och andelen som vill bli jobbonärer. Värt att notera är att andelen som planerar att bli jobbonär är störst i landsbygdskommuner med besöksnäring. Andelen som redan är jobbonär idag är relativt jämn över alla kommungrupper.

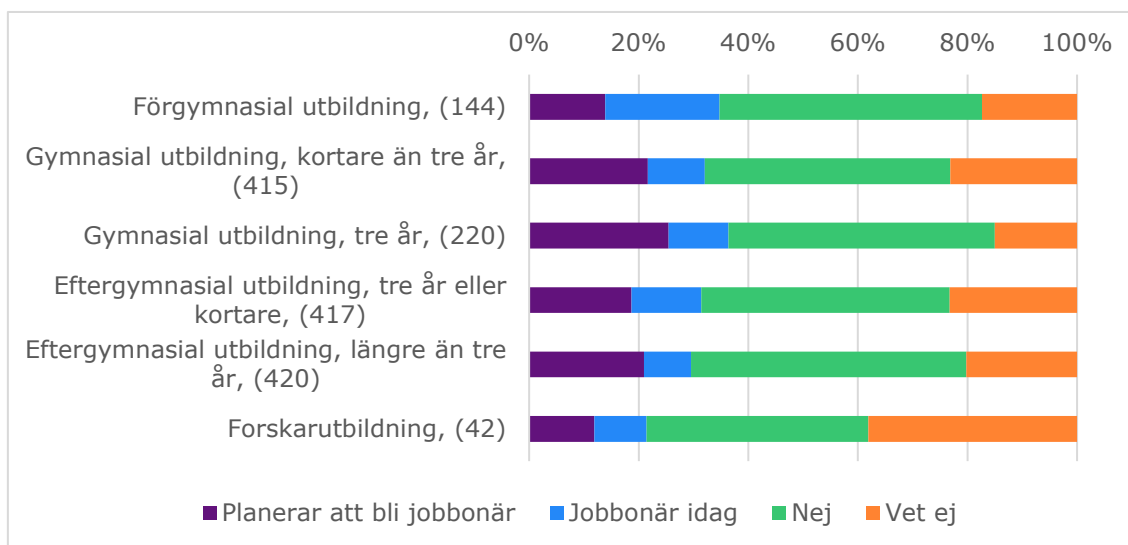
Diagram 8: Fördelning enligt SKR:s kommungruppsindelning

4.4 Utbildning

För att undersöka samband mellan svaren om jobbonär och utbildning sorteras svaren utifrån svararens högsta avslutade utbildning. De två utbildningsnivåerna med lägst andel som planerar att bli jobbonär är de med förgymnasial utbildning och de som har avslutat forskarutbildning. Andelen i dessa grupper är strax över 10 procent. För de andra utbildningsnivåerna ligger andelen kring 20 procent. Bland de med förgymnasial utbildning är andelen som redan är jobbonärer störst.

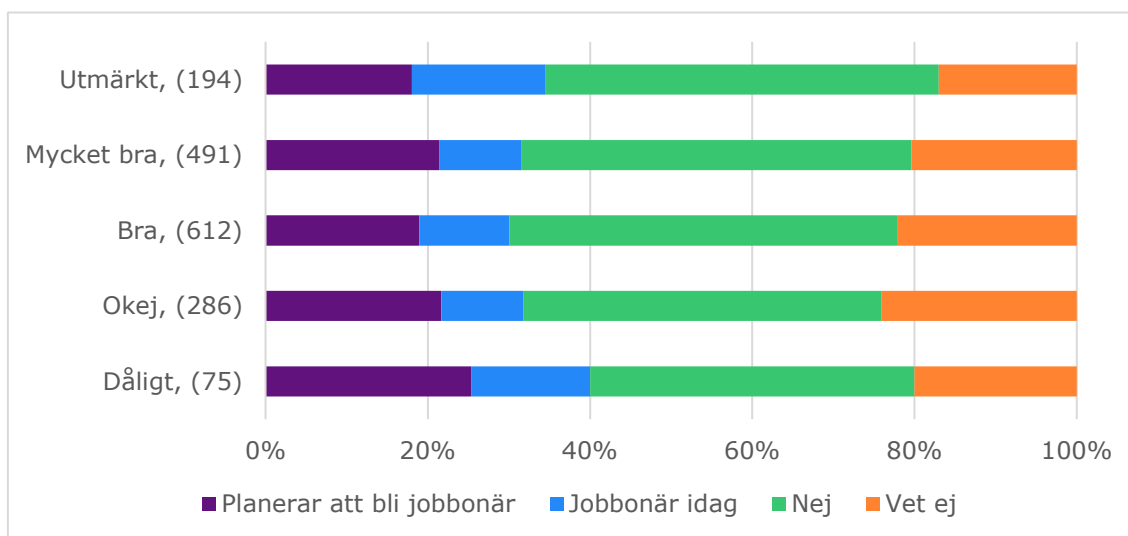
Diagram 9: Utbildningsnivå

4.5 Hälsa

I enkäten blev svararen ombedd att bedöma sitt allmänna hälsotillstånd. Genom detta är det möjligt att få insikt i huruvida hur individens självuppskattade hälsa kan ha betydelse för huruvida man planerar att bli jobbonär. Det verkar finnas en svag trend i att andelen som planerar att bli jobbonär minskar desto bättre hälsa individen upplever att man har. Att vilja gå ner i arbetstid genom att bli jobbonär kan vara kopplat till att man upplever sin egen hälsa som dålig. Det var dock relativt få som valde alternativet "Dåligt" jämfört med övriga alternativ.

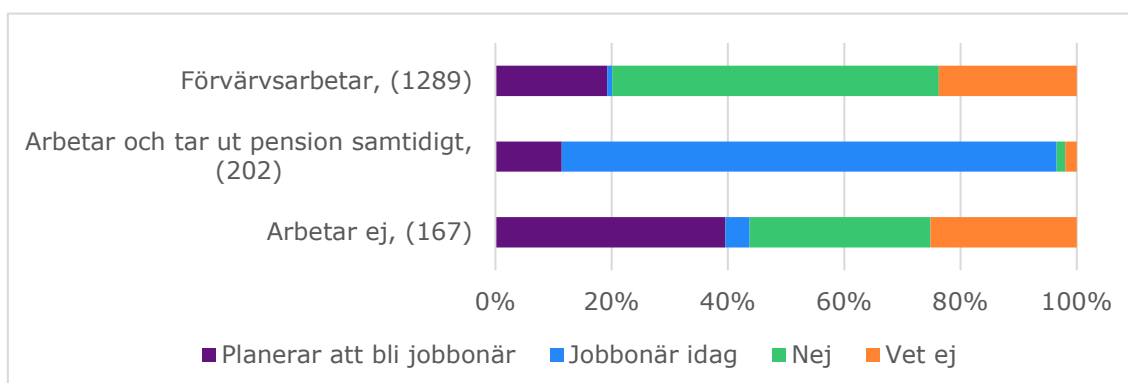
Diagram 10: Uppskattad hälsa

4.6 Anställning

På frågan om vad som bäst stämmer överens med sin nuvarande arbetssituation grupperades "Förvärvsarbetande som egen företagare" och "Förvärvsarbetande som anställd" tillsammans i svaret "Förvärvsarbetar". Fritextsvar om att man blandade eget företagande med anställning lades till i denna kategori. "Arbetar ej" innehåller svaren "Hemma med sjuk- och aktivitetsersättning (Förtidspensionär)", "Långtidssjukskriven" och "Arbetslös". Rimligtvis borde alla som svarade "Arbetar och tar ut pension samtidigt" även ha svarat att de redan tog ut delar eller hela sin pension och därmed kategoriseras som "Jobbonär idag". Fördelningen av svar på svarsalternativet "Arbetar och tar ut pension samtidigt" tyder på att en del av enkätsvararna missförstod en av frågorna eller att individer svarade utifrån att de snart skulle börja arbeta och ta ut pension samtidigt.

Diagram 11: Sysselsättning

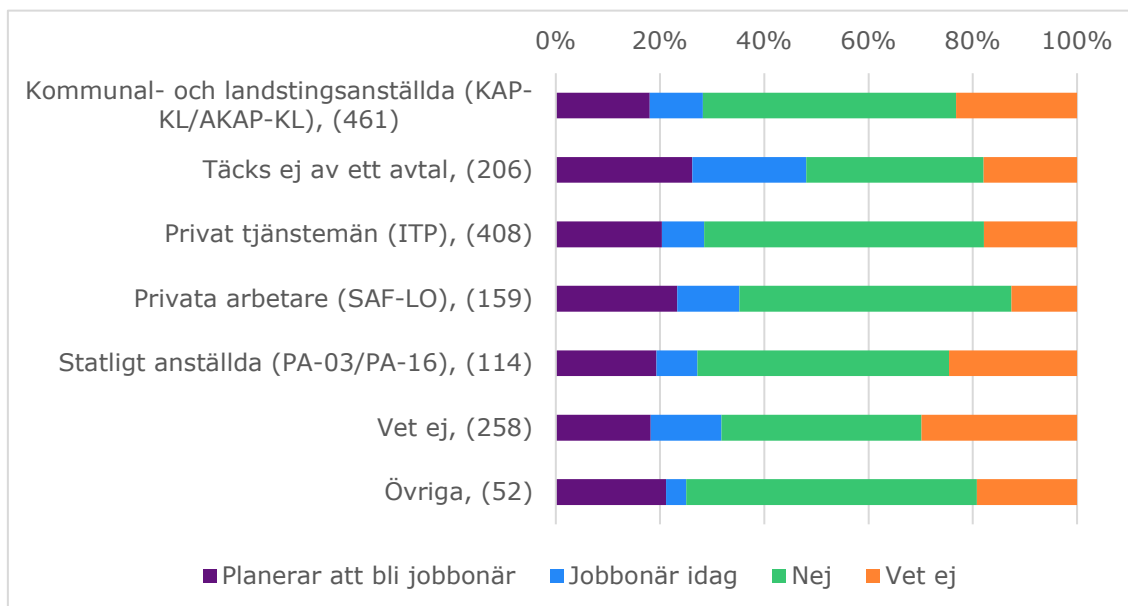

4.7 Tjänstepensionsavtal

För att undersöka skillnader mellan olika typer av yrken sorteras enkätsvaren på vilket tjänstepensionsavtal enkätsvararen för närvarande täcktes av. För de som svarade att de täcktes av ett avtal frågade vi sedan om vilket avtal det var. Även här kunde man svara "Vet ej" varav ytterligare några valde detta alternativ. Alternativet "Vet ej" utgörs därmed av både individer som inte vet om de täcks av ett tjänstepensionsavtal och de som säger att de täcks av ett avtal men inte vet vilket. På frågan om de täcktes av ett avtal angav 15,5 procent "Vet ej" och ungefär 12 procent svarade nej. Av de som arbetar uppskattas 9 av 10 täckas av ett tjänstepensionsavtal, förmodligen täcks i själva verket därför flera av dem som antingen svarade nej eller var osäkra, av ett avtal. Osäkerheten kring tjänstepensionsavtal är med andra ord stor även bland individer nära 65 år. Att så många svarade "Vet ej" tyder på att vissa enkätsvarare inte verkar vara medvetna om vilket avtal man omfattas av, trots att man är nära pensionsålder. Till kategorin "Övriga" räknas svaren "BTP", "FTP" och fritextsvar som indikerade att man täcktes av ett avtal.

Andelen som planerar att bli jobbonär eller redan är det idag är störst i gruppen som svarade att de inte täcks av ett avtal. För alla svarsalternativ förutom "Täcks ej av ett avtal" är andelen som antingen planerar eller redan är en jobbonär ungefär 30 procent. Mellan de fyra stora avtalen är andelen som planerar att bli jobbonär väldigt lik. Andelen är något större i SAF-LO och något lägre i KAP-KR/AKAP-KR.

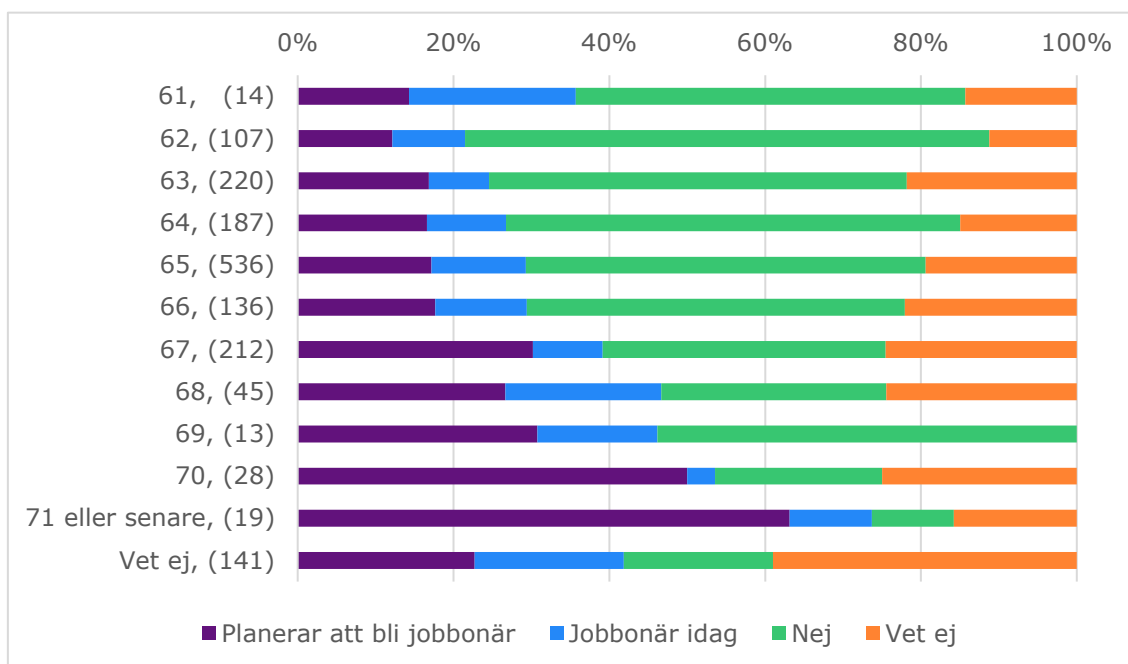
Diagram 12: Tjänstepensionsavtal

4.8 Planerad ålder för att sluta arbeta

I enkäten fick man svara på vid vilken ålder man planerar att sluta arbeta. Den största delen av svaren valde svaret "65" vilket inte förvånar. Intressant är att andelen som planerar att bli jobbonär blir större ju högre ålder för att sluta arbeta, det är framför allt mellan ålder 66 och 67 som andelen plötsligt stiger.

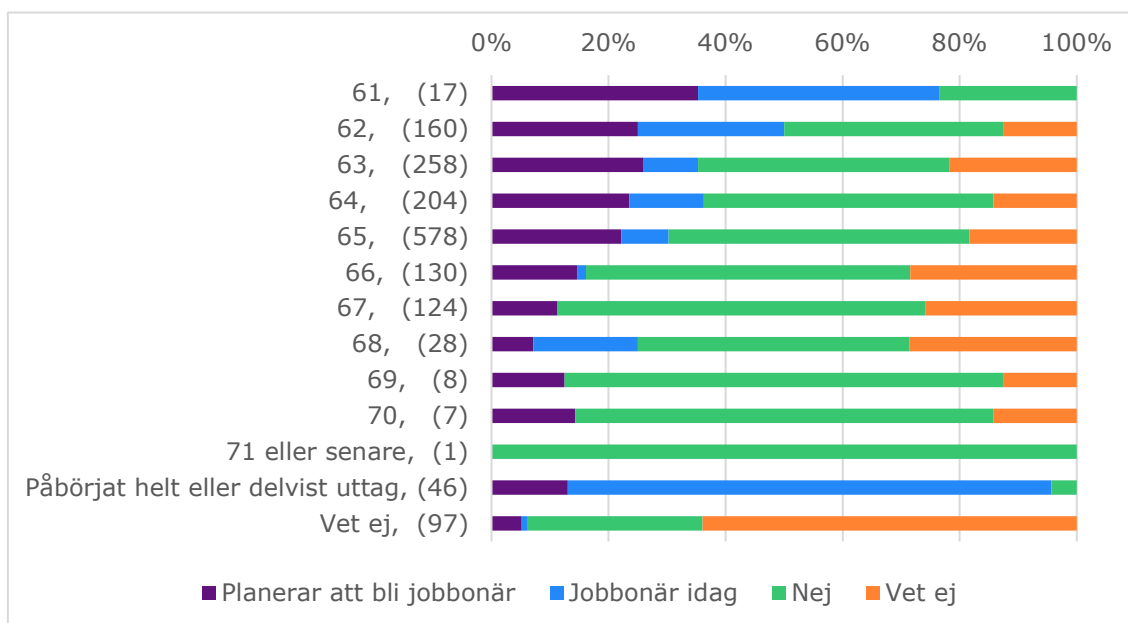
Diagram 13: Ålder för att sluta arbeta

4.9 Planerad ålder för att påbörja pensionsuttag

I kombination med att svara på vid vilken ålder man planerar att sluta arbeta fick man även svara på vid vilken ålder man planerar att påbörja uttag av sin pension. Här är den omvända trenden jämfört med ålder för att sluta arbeta tydlig. Andelen som planerar att bli jobbonär är störst för tidiga uttag för att sedan minska.

Diagram 14: Ålder för att påbörja pensionsuttag

För enkätsvaren vars svar på ålder för att sluta arbeta och påbörjat uttag var en faktisk ålder kan skillnaden i år mellan dessa tidpunkter beräknas. Om man redan hade påbörjat ta ut eller delar eller hela sin pension användes individens ålder i stället. Detta är en approximation utifrån svaren då individer kan ha påbörjat uttag tidigare men det kan vi inte undersöka närmare utifrån enkäten. Den ålder för påbörjat uttag för de som är jobbonärer idag är med andra ord den högsta möjliga åldern för den individen men kan i själva verket vara yngre.

Genom att undersöka skillnaden mellan dessa två tidpunkter kan vi se under hur lång tid individer planerar att kombinera arbete med uttag av pension.

Tabell 4: Skillnad mellan planerad tidpunkt för att sluta arbeta och påbörja pensionsuttag

	Antal	Ålder för att sluta arbeta	Ålder för att påbörja uttag	Genomsnitt på skillnaden mellan ålder för att sluta arbeta och ålder för att påbörja uttag
Plannerar att bli jobbonär	304	65,6	64,1	1,5
Jobbonär idag	162	65	63,7	1,33
Nej	745	64,6	64,7	-0,05
Vet ej	277	65	64,8	0,25
Totalt	1488			

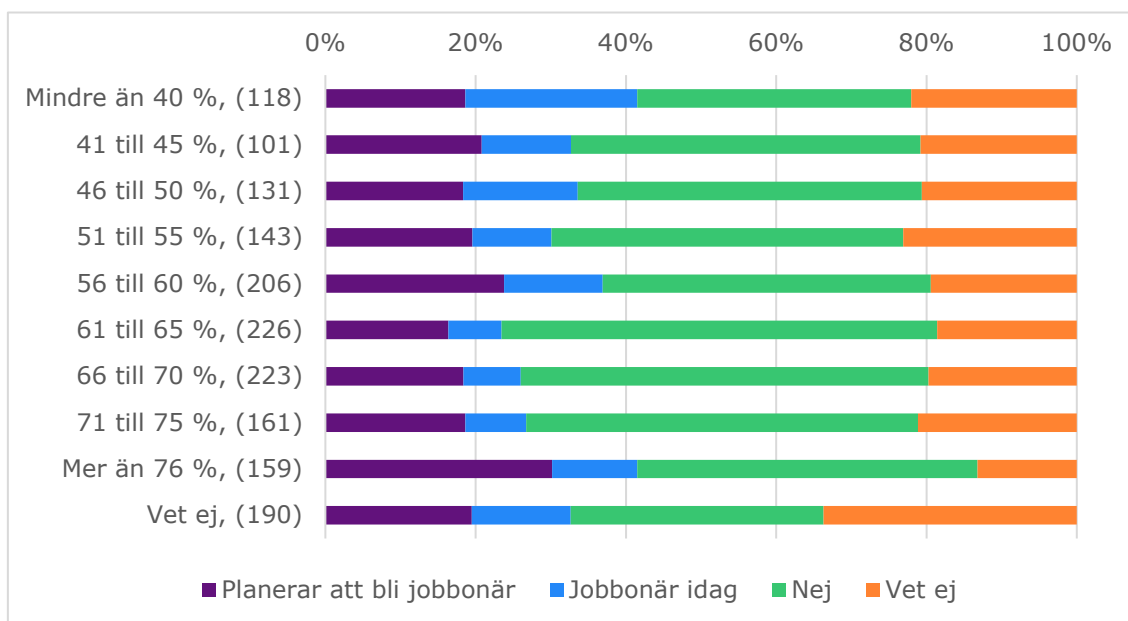
Från tabellen kan vi utläsa att de som antingen är eller planerar att bli jobbonärer vill sluta arbeta i en högre ålder jämfört med de som är säkra på att de inte vill bli en jobbonär. Jobbonärer, både existerande och planerande, vill påbörja uttag av sin pension tidigare än både de som inte vill bli en jobbonär och de som är osäkra. Övergångsperioden mellan påbörjat uttag och sluta arbeta är 18 månader för de som planerar att bli jobbonär. Skillnaden är något mindre för de som redan är jobbonärer, denna siffra bör dock tolkas försiktigt på grund av tidigare nämnda begränsningar.

Vad vi inte kan utläsa i tabellen är om individer planerar att sluta arbeta och påbörja uttag vid samma ålder men under olika tidpunkter. En individ som planerar att påbörja uttag precis efter att den fyller 65 men inte slutar arbeta förrän månaden innan den fyller 66 kommer sluta arbeta och påbörja uttag vid samma tidpunkt i vår tabell.

4.10 Förväntningar

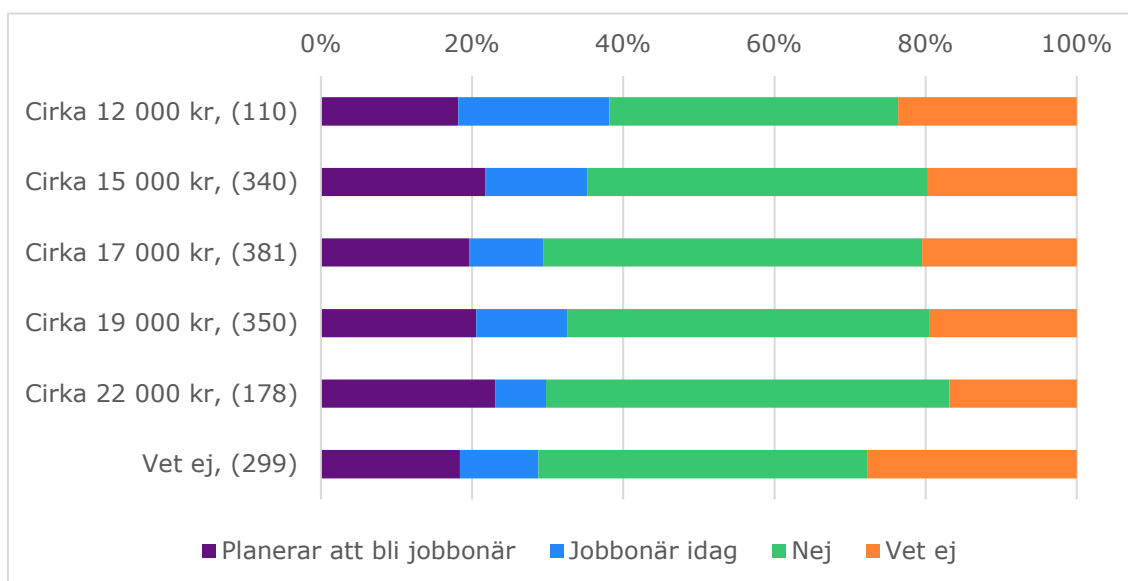
Enkätvararna fick först svara på vad de tror en genomsnittlig pensionär får i total pension innan skatt varje månad. Efter detta fick de svara på vilken andel av sin slutlön som de själva trodde de skulle få i pension. Genom dessa frågor kan vi uppskatta om förväntningar om sin egen pension eller förväntningar om hur pensionärer har det i allmänhet kan säga oss något om vem det är som är eller vill bli en jobbonär. Vi kan se att de tre vanligaste svarsalternativen var 56 – 60 procent, 61 – 65 procent och 66 – 70 procent. Figuren visar att andelen som planerar att bli jobbonär är relativt konstant kring 20 procent oavsett vad man tror att sin pension kommer uppgå till. Andelen som vill bli jobbonär är störst i gruppen som tror att pensionen kommer uppgå till mer än 76 procent av slutlön. Om man ser till både nuvarande jobbonärer och blivande så är andelen ungefär lika stor i gruppen som tror att pensionen kommer bli mindre än 40 procent av sin slutlön som i den grupp som tror att pensionen kommer bli större än 76 procent av slutlön.

Diagram 15: Pension som andel av slutlön

På frågan om vad man trodde att en genomsnittlig pensionär får i total pension före skatt valde flest "Cirka 17 000 kr", tätt följt av "Cirka 19 000 kr". Andelen som planerar att bli jobbonär är runt 20 procent för alla svarsalternativ. Den kombinerade andelen av blivande jobbonärer och nuvarande jobbonärer är dock störst i den grupp som tror att en genomsnittlig pensionär får cirka 12 000 kr. Denna gemensamma andel tenderar att minska för varje ökning.

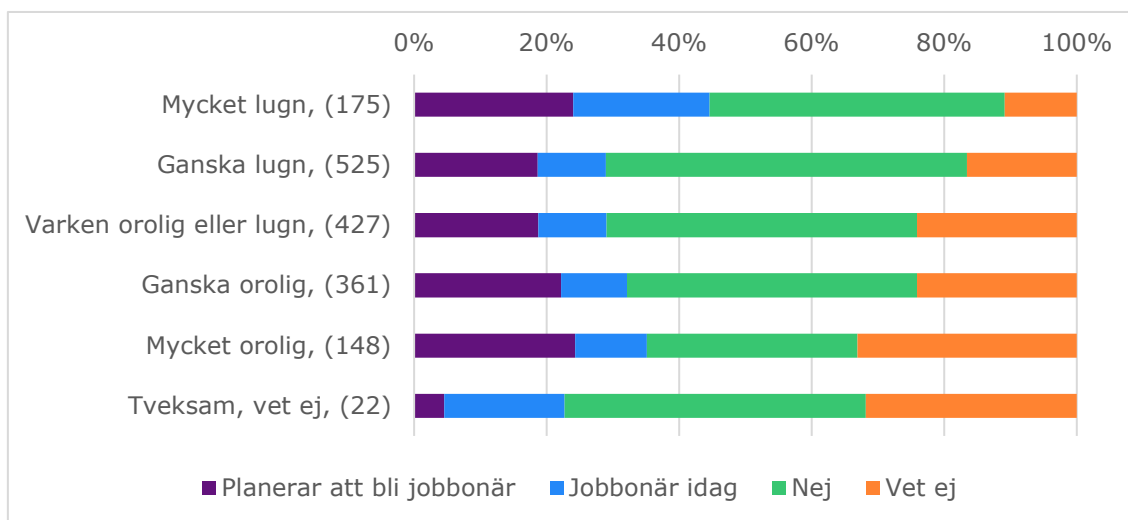
Diagram 16: Svar på frågan "Vad tror du en genomsnittlig pensionär får i total pension, före skatt varje månad"

4.11 Oro för storleken på pensionen

I kombination med vad man tror om pensionen i relation till sin slutlön fick man även svara på om man känner sig orolig eller lugn när man tänker på storleken på sin kommande pension. Precis som med föregående figur är det även nu svårt att se ett mönster i vilka som vill bli jobbonär kopplat till känslor kring storleken på sin pension. Andelen som indikerar att man planerar att bli jobbonär är lika stor bland enkätsvararna som är mycket lugna som de som är mycket oroliga.

Diagram 17: Orosnivå för storleken på den egna pensionen

Enkäten frågade även om man upplevde oro som berodde på andra skäl än just storleken på pensionen. Flera uttryckte där oro över att känna sig utanför, att förlora det sociala sammanhanget som arbetet innebär och inte veta hur man ska hålla sig sysselsatt. Ett svar uttryckte även fundersamhet över hur livet som pensionär kommer bli:

"Är det kul att vara pensionär? Förväntan är att det ska vara så himla kul. Jag tror det är roligare att bidra till samhället."

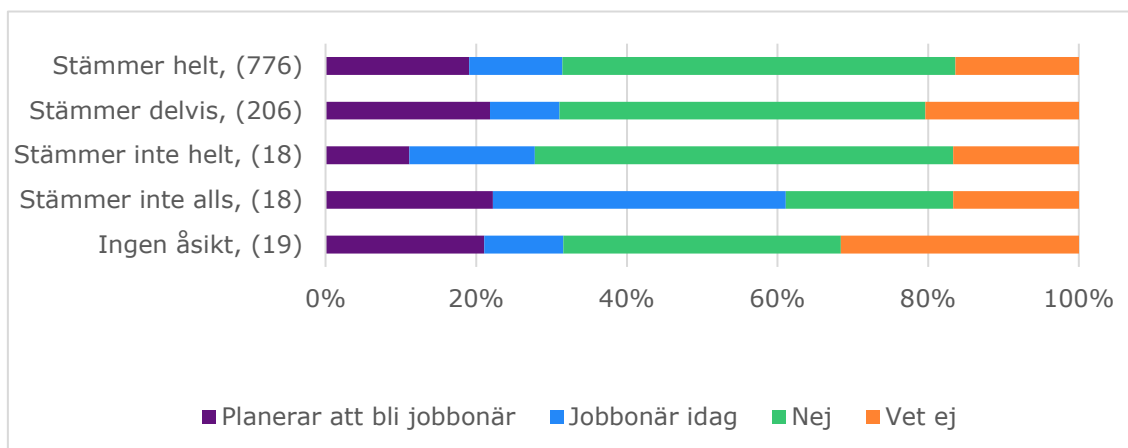
4.12 Skäl till att inte arbeta längre

I enkäten fick enkätsvarare först svara på vad effekten på pensionen blir om man väljer att arbeta längre. Svarsalternativen var "Pensionen blir mindre", "Pensionen är oförändrad" och "Pensionen blir större". Svarade man rätt i att pensionen blir större fick man sedan uppskatta på hur mycket man trodde att pensionen ökade i kronor före skatt per månad om man arbetade ett år extra och sköt upp pensionering. Avslutningsvis fick man svara på om man skulle jobba ett år extra eller gå i pension om man var garanterad den höjning man nyss hade angett. Bland de som svarade att man skulle gå i pension ändå fick man ta ställning till några

olika påstående som kunde vara del av motiveringen. Antalet svarande på denna del av enkäten är 1 037.

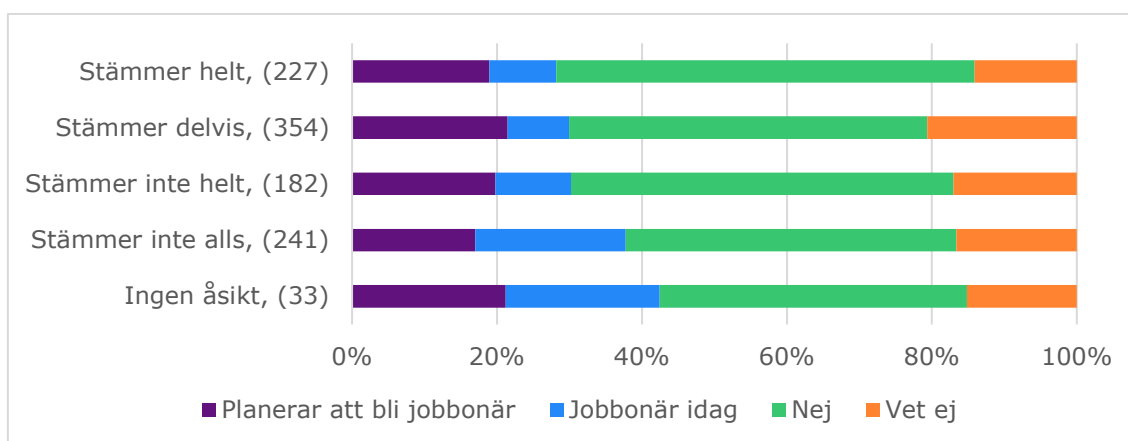
Nästan 900 höll helt eller delvis med om att mer tid till familj, fritidsintressen och/eller egna projekt var en faktor i deras beslut.

Diagram 18: Jag vill ha mer tid över till fritidsintressen, familj och/eller egna projekt

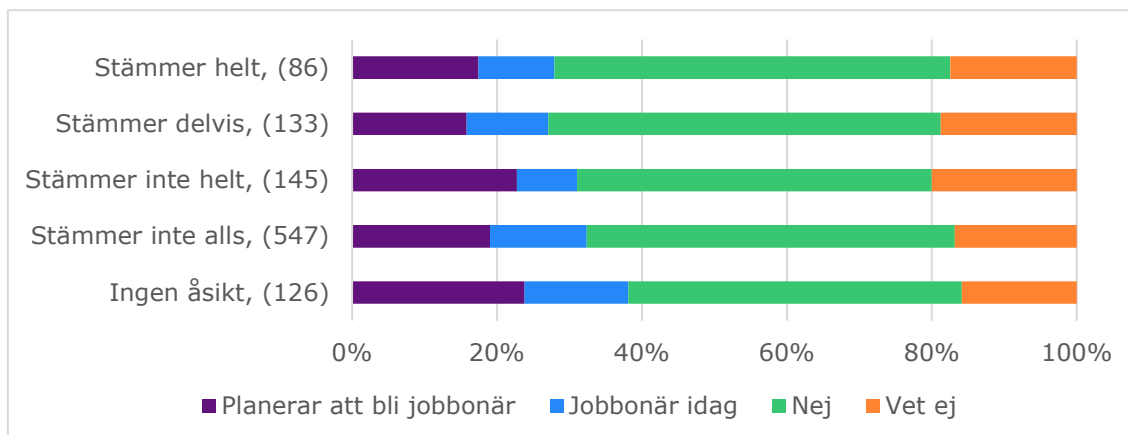
Mer än hälften håller helt eller delvis med om att arbetet är för stressigt för att vilja jobba längre.

Diagram 19: Jag tycker att mitt arbete är för stressigt för att jobba ett år till

Ungefär en femtedel tror inte att deras arbetsplats skulle uppmuntra att man arbetade längre.

Diagram 20: Jag tror inte min arbetsplats skulle uppmuntra att jag jobbade längre

Cirka 40 % håller helt eller delvis med om att hälsan är en faktor i att inte vilja arbeta längre. Flera enkätsvar innehöll frisvar där individen lyfte fram att man vill gå i pension medan man fortfarande kände sig frisk:

"Jag vill ha några år som pensionär då jag är frisk och stark."

Diagram 21: Jag vill inte jobba ett år till på grund av min hälsa

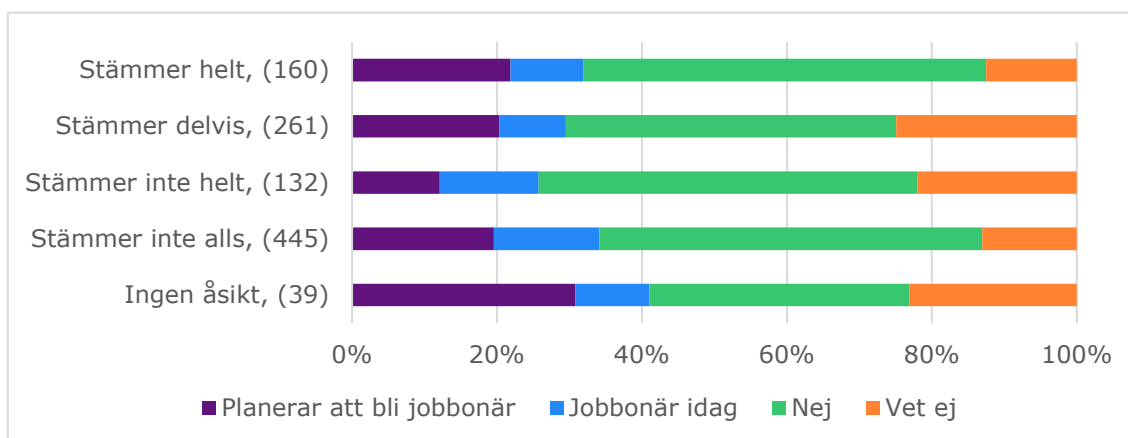
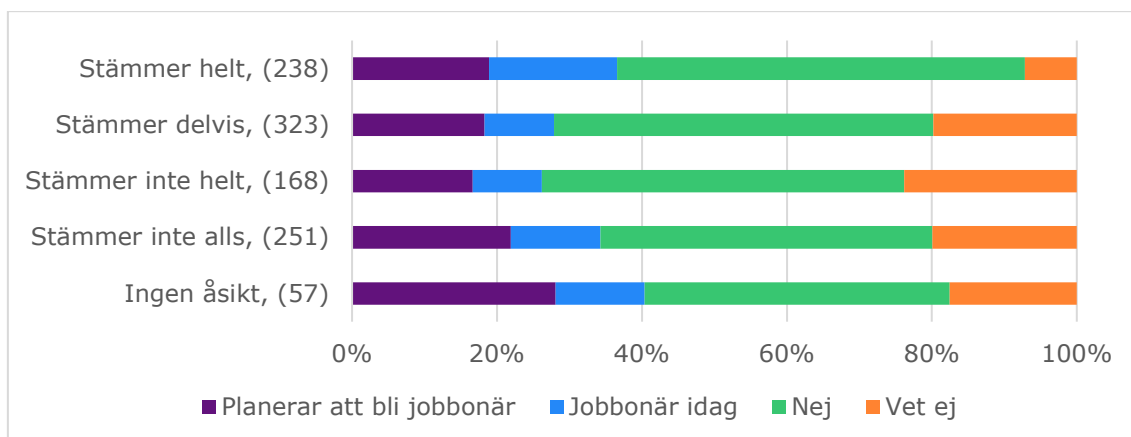

Diagram 22: Jag är nöjd med storleken på min pension och vill inte jobba längre för att höja den

Då enkätsvararen tog ställning till en hypotetisk höjning av sin pension, givet att man valde att arbeta längre, frågade vi även om huruvida man var nöjd med storleken på sin pension och därför inte ville arbeta längre. De fyra andra påstående berörde inte ekonomiska skäl. Mer än hälften svarade att man var nöjd med sin pension och därför skulle man inte välja att arbeta längre för att höja den. Denna inställning illustreras väl med ett frisvar från enkäten:

”Jag kan tänka mig att avrunda succesivt, om företaget är intresserat och det fungerar rent praktiskt. Men just pengarna påverkar inte beslutet.”

Individens självskattade hälsa och viljan att ha mer tid till andra aktiviteter än jobb är svåra för arbetsgivare att styra över. Däremot är både anställdas stress relaterat till arbetet och känslan av att vara uppmuntrad att jobba längre faktorer där arbetsgivare spelar en viktig roll i att få individer att vara kvar i arbetslivet längre.

Bland de som svarade att de skulle fortsätta arbeta givet den gissade ökningen i pension angav en majoritet att positiva erfarenheter hos bekanta av att arbeta längre var viktigt såväl som att man fick stimulering i arbetet. Att man hade svårt att se sig själv som en pensionär var även en vanlig anledning till att vilja fortsätta arbeta.

” Jag behöver något meningsfullt att göra.”

5 Slutsatser

Denna studie ämnade att dels undersöka intresset för att bli en jobbonär och om det gick att se urskilja specifika faktorer som sa något om vem en typisk jobbonär är. För att undersöka detta användes enkätsvar från 1 658 av minPensions användare. Användarna som besvarade enkäten skiljer sig från gruppen 55 – 64 år i Sverige i att användarna har i högre utsträckning erhållit eftergymnasial utbildning. Gruppen som besvarade enkäten har även en större andel höginkomsttagare jämfört med gruppen 60 – 64 år, även om jämförelsen försvåras av att olika sätt att mäta inkomst använts. Den geografiska fördelningen mellan olika typer av kommuner skiljde väldigt lite mellan användarna och den större befolkningen.

Av enkätsvaren svarade 20 procent att de planerade att bli en jobbonär, 11 procent var redan en jobbonär när enkäten besvarades. Ytterligare 21 procent var obestämda varav det är rimligt att anta att någon andel av dessa osäkra även kommer bli en jobbonär. Med andra ord är intresset för att bli en jobbonär stort då mer än hälften av enkätsvaren inte bestämt svarade "Nej".

I analysen av olika faktorer som kan vara utmärkande för viljan att bli jobbonär är det svårt att urskilja tydliga mönster. Andelen planerade jobbonärer och nuvarande jobbonärer tenderade exempelvis att minska när månadsinkomsten ökade. För civilstånd fanns det ingen tydlig skillnad med individer med partner och de utan. För utbildningsnivån minskade andelen planerade jobbonärer desto längre individen hade studerat. Även när den självuppskattade hälsan studerades var andelen som planerade att bli jobbonär relativt konstant. Intressant nog var sammanlagda andelen av jobbonärer idag och planerade jobbonärer var dock som störst i gruppen som skattade sin hälsostatus till "Utmärkt" och gruppen som skattade sin hälsostatus till "Dåligt". Avslutningsvis utmärkte sig ingen av de fyra stora tjänstepensionsavtalen genom att ha en större eller mindre andel planerade jobbonärer. Om det finns en faktor som är avgörande för individers beslut att bli jobbonär eller inte har denna studie inte lyckats upptäcka den genom de frågor som inkluderades i enkäten.

Ett viktigt resultat i studien är den beräknade skillnaden mellan planerad ålder för att sluta arbeta och den planerade åldern för att påbörja uttag. De individer som planerade att bli jobbonär hade högst ålder för att helt sluta arbeta. Denna grupp hade även längst övergångsfas mellan tidpunkt för att påbörja uttag och tidpunkt för att sluta arbeta. Möjligheten att kunna fasa in pensionen genom att vara jobbonär under en tid kan därför möjligtvis göra att individer väljer att lämna arbetslivet senare.

Frågorna om tjänstepensionsavtal, vad en genomsnittlig pensionär har i pension och vilken andel av slutlön man tror man själv kommer hade alla en betydande andel som svarade "Vet ej" eller hade gissningar som är osannolika. Det finns fortfarande kunskapsluckor när det gäller pensionssystemet och det egna tjänstepensionsavtalet, även hos dessa individer som är nära 65 år.

Individer som vill kombinera arbete och pension finns representerade brett över olika inkomstnivåer, utbildningsnivåer och sektorer. Motiven till att vilja bli en

jobbonär ser olika ut för varje individ och att lyfta fram en specifik grupp som en "typisk" jobbonär framstår som omöjligt. Då intresset för att bli en jobbonär är brett är det viktigt att information om möjligheten till att kombinera arbete och pension finns tillgänglig och förmedlas. Utifrån studien kan en övergångsperiod som jobbonär resultera i ett senare utträde från arbetsmarknaden.